

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Mfv.I.10.512/2016/10.

A tanács tagjai: . Tallián Blanka a tanács elnöke
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna
előadó bíró
Dr. Hajdu Edit bíró

A felperes:

A felperes képviselője:
Dr. Vasi Viktor ügyvéd

Az alperes:

Az alperes képviselője:
Dr. Róth Miklós ügyvéd

A per tárgya: tanulmányi szerződésből eredő követelés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Fővárosi Törvényszék 4.Mf.680.648/2015/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.M.1197/2013/33.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 4.Mf.680.648/2015/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - tizenöt nap alatt - 40.000 (negyvenezer) forint és 10.800 (tízezer-nyolcszáz) forint áfa felülvizsgálati eljárási költséget.

Az 1.828.400 (egymillió-nyolcszázhuszonnyolcezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási illeték az államot terheli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A légiforgalmi irányítók képzését M-n kizárólag a felperes végzi a L. navigációs szolgálatot és légiforgalmi szolgáltatást ellátó szakszemélyzet szakigazgatási engedélyéről és képzéséről szóló 17/2008. (IV.30.) GKM rendelkezéseinek megfelelően.
- [2] Az alperes 2009-ben légiforgalmi irányító képzésre jelentkezett a felperesnél, ahol egy hosszas kiválasztási folyamatot követően felvételt nyert. A felek három megállapodást kötöttek ezután egymással, így felnőttképzési szerződést, tanulmányi szerződést és lakhatási támogatás nyújtásáról szóló megállapodást.
- [3] 2009. október 5-én felnőttképzési szerződés jött létre a felek között, amely szerint a képzés ideje 2 év, és ha az alperes a fenti rendeletben előírtakat sikeresen teljesíti, légiforgalmi irányítói szolgálati engedély megszerzésére válik jogosulttá. A felperes vállalta, hogy biztosítja az alperes számára képzésen keresztül a szükséges ismeretek és megfelelő jártasság megszerzésének lehetőségét. Az alperes kötelezettséget vállalt a képzésen, valamint a számára elrendelt értékeléseken és vizsgákon való részvételre. A szerződés rögzítette, hogy a képzés díjköteles, annak összege 18.864.705 forint, melyet az alperes egyenlő részletekben, havonta, előre köteles megfizetni. Ugyanezen szerződésben a felperes azt vállalta, hogy tanulmányi szerződést köt az alperessel, továbbá, hogy részére a képzés idejére lakhatási támogatást biztosít, amely feltételeit külön megállapodásban rögzítik.
- [4] A felek 2009. október 5-én tanulmányi szerződést kötöttek, amelyben az alperes vállalta, hogy a felnőttképzési szerződés alapján 2009. október 5-étől 2011. október 5-éig részt vesz a munkáltató által szervezett két éves légiforgalmi irányítói képzésen, és legkésőbb 2011. november 5-éig megszerzi a légiforgalmi irányítói szakszolgálati engedélyt, továbbá a sikeres engedély megszerzést követően az alperessel a munkáltató munkaviszonyt létesít, és azt legalább öt éven át fenntartja. A tanulmányi szerződésben a munkáltató vállalta, hogy az alperes számára a képzés költségének megfelelő támogatást nyújtja, amelynek összege 18.864.705 forint a hatósági vizsgák díjával, továbbá az alperes részére havi bruttó 120.000 forint ösztöndíjat is fizet, a szakszolgálati engedély megszerzését követően pedig az alperest legalább öt évig légiforgalmi irányító munkakörben foglalkoztatja.
- [5] A felek lakhatási támogatásról szóló megállapodást is kötöttek, melynek alapján a felperes ezen a jogcímen támogatásban részesíti az alperest a képzés ideje alatt. A megállapodás utalt a tanulmányi szerződés szerződésszegési rendelkezéseire, azaz arra, hogy az ott meghatározott szerződésszegés esetén az alperes köteles nyolc napon belül a lakhatási támogatása összegét visszafizetni.
- [6] Az alperes 2009. októberében kezdte meg a felperes által szervezett

képzést, a 17/2008.(IV.30.) GKM rendelet alapján 2010. augusztus 3-án gyakornok légiforgalmi irányítói szakszolgálati engedélyt szerzett. Ezt követően 2010. december 18-án kezdődött a munkahelyi gyakorlati képzése.

- [7] Az alperesnek a jogszabályban előírt minimálisan kötelező 300 órás gyakorlati képzése 2011. szeptemberében véget ért, de az abban résztvevő oktatók arra a következtetésre jutottak, hogy nem fejlődik az elvártaknak megfelelően, a vele kapcsolatban feltárt problémák nem csökkennek, ezért a további oktatásának nincs értelme. A szakmai véleményükről tájékoztatták a L.SZ. szervezeti egység főosztályvezetőjét, B.J.-t, ő pedig minderről értesítette dr. S.Z. HR vezetőt.
- [8] B.J. főosztályvezető 2011. szeptember 26-án kelt dr. S.Z.-nak szóló levelet küldött, miszerint „Tájékoztatom, hogy K.G. légiforgalmi irányító gyakornok elérte a L. navigációs szolgálatot és légiforgalmi szolgáltatást ellátó szakszemélyzet szakszolgálati engedélyéről és képzéséről szóló 17/2008. (IV.30.) GKM rendeletben a szakszolgálati engedély megszerzéséhez minimálisan előírt 300 órás munkahelyi gyakorlatot. Bár K.G. mindent megtett annak érdekében, hogy eleget tegyen a követelményeknek, oktatóinak egybehangzó véleménye alapján a gyakornoknál oly gyakran előforduló fokozott feszültség, lámpaláz esetében az órák számának előrehaladtával nem csökkent és továbbra is nehezen kezeli a feszültséget, adott esetben idegességét, ami nagy mértékben gátolja a fejlődését. A forgalmi terhelés növekedésével az egyébként pihenőidejében nyugodt és kiegyensúlyozottnak tűnő gyakornok láthatóan feszültté válik, és idegességében sokszor logikátlan megoldásokat választ a forgalmi helyzetek megoldására. Emiatt az elméletben tanultakat nem képes szinkronba hozni a gyakorlattal, ami több másodpercig is eltartó, külső szemlélő számára is észrevehető zavart okoz a munkájában, ezért oktatói egységesen úgy nyilatkoztak, hogy fent nevezett gyakornok fejlődése a 300 órás munkahelyi gyakorlati képzés után nem éri el azt a szintet, amely alapján az oktatók lehetőséget látnának a szakszolgálati engedély megszerzéséhez szükséges követelmény teljesítésére, ezért a tanulmányi szerződésének lejártát követően nem kívánják a képzését folytatni”.
- [9] Miután a légiforgalmi irányítói szakszolgálati engedély megszerzésére irányuló vizsga egyik követelménye a munkahelyi képzés sikeres elvégzése, az alperes nem volt vizsgára bocsátható.
- [10] A légiforgalmi irányítási szakterület döntéséről a munkáltató HR igazgatója, dr. S.Z. tájékoztatta az alperest, aki azt tudomásul vette. A megbeszélésen megállapodás született arról, hogy az alperes visszafizeti a képzései díjnak azt a részét, amelyet tanulmányi ösztöndíj és lakhatási támogatás formájában fizettek ki, ennek összegét 2.298.755 forintban határozták meg. Az alperes részletfizetés iránti kérelmét a munkáltató elfogadta.
- [11] Ennek megfelelően a felperes elkészítette az alperes tanulmányi szerződésének közös megegyezéssel történő megszüntetéséről szóló

okiratot, amelyben rögzítette annak okaként, hogy az alperes nem tudja határidőben teljesíteni a szakszolgálati engedély megszerzését, valamint azt is, hogy részletekben fizeti vissza a képzés költségének a felperes által meghatározott alacsonyabb összegű részét. Az alperes az elkészített megállapodást azonban nem írta alá, 2011. november 15-én a munkáltatónál úgy nyilatkozott, hogy az ügyvédje tanácsára az abban foglaltakat nem fogadja el, de hamarosan jelentkezik a továbbiak tisztázása érdekében.

- [12] A felek között az ügy rendezése érdekében a továbbiakban érdemi kapcsolatfelvétel nem történt, ezért a munkáltató 2012. január 24-én a tanulmányi szerződést felmondta és fizetési felszólítást bocsátott ki, amelyben 18.284.155 forint megfizetésére szólította fel az alperest.
- [13] Mivel a fizetési felszólításra az alperes nem reagált, a munkáltató fizetési meghagyást bocsátott ki vele szemben. Az alperes ellentmondással élt, így az eljárás perré alakult.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [14] A felperes a keresetében kérte a bíróságot, hogy kötelezze az alperest 18.284.155 forint és ennek kamata megfizetésére tanulmányi szerződés alapján nyújtott támogatás megtérítése címén. Álláspontja szerint a felperes biztosította a munkahelyi képzést az alperesnek, aki nem megfelelően teljesített, így a képzés megszakadt, az alperes a magatartásával pedig megsértette a tanulmányi szerződés pontjában foglaltakat, így a pont szerint köteles a ténylegesen nyújtott támogatás visszafizetésére.
- [15] Az alperes a kereset elutasítását kérte, mivel hivatkozása szerint a tanulmányi szerződésben foglalt rendelkezéseket nem sértette meg, szerződésszegő magatartást nem tanúsított. Mindent megtett annak érdekében, hogy a munkahelyi képzést sikeresen teljesítse, így a szakszolgálati engedélyt határidőben megszerezze. Hivatkozott arra, hogy a felperes nem biztosította számára a még szükséges gyakorlati órákat, hátrányos megkülönböztetésben részesült, mert más munkahelyi gyakorlati képzésben részt vett gyakornokok több gyakorlati órát kaptak. A munkahelyi képzést nyújtó oktatók nem tartották be a jogszabályban foglalt rendelkezéseket, valamint a képzési tervben foglaltakat. Kifogásolta, hogy a munkáltató kizárólag a tanulmányi szerződést mondta fel, míg a felnőttképzési szerződés megszüntetése tekintetében intézkedést nem tett. Viszontkereseti kérelmet is előterjesztett arra hivatkozva, hogy a felperes követett el lényeges szerződésszegést azáltal, hogy nem biztosította a számára az alkalmassági szint eléréséhez szükséges munkahelyi gyakorlatot, és nem szervezte meg részére a légiforgalmi szakszolgálati engedély megszerzéséhez szükséges munkahelyi vizsgát. Kérte annak kimondását, hogy az Mt. 113. § (1) bekezdése alapján mentesül a szerződésből fakadó következmények alól. Kártérítés címén 15.683 forint és annak kamata megfizetésére kérte kötelezni a felperest 2011. október hónapra eső részarányos

ösztöndíj megfizetés címén. Hivatkozott arra, hogy a felperes megsértette az Mt. 4. § (1), (2) és (3) bekezdését, valamint az 5. § (1) és (2) bekezdését.

Az első- és másodfokú ítélet

- [16] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.M.1197/2013/33. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg tanulmányi szerződésből eredően 18.284.155 forintot és ennek kamatát. Az alperes viszontkeresetét elutasította. Kötelezte az alperest perköltség fizetésére azzal, hogy a munkavállalói költségkedvezményére figyelemmel az eljárás illetéke az államot terheli.
- [17] Az ítélet szerint az alperes által sem volt vitatott, hogy a légiforgalmi irányítói tevékenységet ellátó személyre szigorú alkalmassági követelmények vonatkoznak, amelynek kevesen felelnek meg. A munkáltató a légiforgalmi irányítói utánpótlás biztosítása érdekében egyrészt felnőttképzési, másrészt tanulmányi, illetve lakhatási támogatás nyújtásáról szóló megállapodást kötött az alperessel.
- [18] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a tanulmányi szerződés megkötésére az 1992. évi XXII. törvény (továbbiakban Mt.) rendelkezései alapján került sor. Utalt a törvény 110. § (1) bekezdésére, 111. §-ára, 113. §-ának (1) és (2) bekezdésére.
- [19] Rögzítette, hogy a felek az Mt-ben és a külön jogszabályban foglaltak szerint kötötték meg a perbeli tanulmányi szerződést.
- [20] Ennek lényeges kikötése volt, hogy amennyiben a tanulmányok megfelelő eredménnyel történő folytatását az alperes nem teljesíti, a munkáltató mentesül a saját kötelezettségei alól, és követelheti a ténylegesen nyújtott támogatásnak megfelelő összeg visszatérítését törvényes kamataival együtt.
- [21] Az alperes álláspontja szerint a munkahelyi gyakorlati képzés során az oktatók őt nem megfelelően értékelték, a gyakorlati órák száma ugyan elérte, illetve meghaladta a kötelezően előírt 300 órát, de nem biztosítottak többletórát, illetve az oktatók a feladataikat nem teljesítették maradéktalanul. Előfordult, hogy az órát nem tartották meg percre pontosan, illetve hogy a munkahelyi gyakorlati képzés során nem volt lehetősége annyi órán részt venni és annyi ismeretet megszerezni, mint amennyi szükséges és indokolt lett volna.
- [22] A bíróság azt állapította meg a lefolytatott bizonyítási eljárás során, hogy a munkáltató munkahelyi gyakorlati képzésben résztvevő oktatói a GKM rendeletben foglaltakat betartották az oktatás során. A képzésben résztvevő oktatók kétségtelenül arra törekedtek, hogy az alperes részére a tudást átadják, az értékelést elvégezzék, maximálisan törekedtek az objektivitásra, az alperes aktuális teljesítményének szakszerű, befolyásmentes értékelésére.
- [23] M.J.G. mentoroktató, H.ZS. oktató, és N.P. oktató egybehangzóan

nyilatkozott arról, hogy miként valósult meg az alperes oktatása. Felhívták a figyelmet arra, hogy a légiforgalmi irányítói munkakör rendkívül felelősségteljes, nagyon kevesen tudnak megfelelni a követelményeknek, ezt figyelembe véve nem engedhető meg a hiba és a hiányosság. Részletesen nyilatkoztak arról is, hogy miként és hogyan értékelték az alperes tevékenységét, milyen módon és hogyan készítették el az írásbeli véleményt.

- [24] A bíróság kiemelte, hogy sem az első oktatói csapat, sem - csoportváltást követően - a második oktatói csapat részéről nem volt észlelhető olyan körülmény, amelyből arra lehetne következtetni, hogy ellenszenvvel viseltettek az alperes iránt.
- [25] Az alperes oktatására a jogszabályokban és a képzési tervben foglaltaknak megfelelően került sor, az e körben előadott kifogásai megalapozatlanok. Fejlődése a 300 órás munkahelyi gyakorlati képzés után nem érte el azt a szintet, amely alapján az oktatók lehetőséget láttak volna a szakszolgálati engedély megszerzéséhez szükséges követelmény teljesítésére, ezért nem kívánták a képzését folytatni.
- [26] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a munkáltató a 2012. január 24-én kelt iratával jogszerűen mondta fel azonnali hatállyal a felek között létrejött tanulmányi szerződést, annak pontjára, valamint a pontjára hivatkozással.
- [27] A bíróság hangsúlyozta, hogy abban a kérdésben nem foglалhatott állást, miszerint az alperes alkalmas volt-e a légiforgalmi irányítói feladatok ellátására. Kizárólag azt vizsgálhatta, hogy a munkáltató a perbeli szerződések megkötésekor, a képzés lefolytatásakor a jogszabályok betartásával járt-e el. A bizonyítási eljárás alapján arra a következtetésre lehetett jutni, hogy jogszabálysértés nem történt a felperes részéről. Ezért a bíróság a kereseti kérelme szerint kötelezte az alperest a képzési költség és a kamatok megfizetésére.
- [28] Az alperes a perben hivatkozott arra, hogy a munkáltató megsértette az Mt. 5. §-ában foglalt rendelkezést. A bíróság e körben tájékoztatta a feleket a bizonyítási teherről és a kötelezettségekről.
- [29] A Legfelsőbb Bíróság, illetve a Kúria több eseti döntésében kifejtette azon álláspontját, hogy az összehasonlítható helyzetében lévő személyek közötti egyenlő bánásmód követelményét sértő különbségtétel megállapításának feltétele az is, hogy a jogsérelmet szenvedő fél valószínűsítse, hogy a jogsértéskor - ténylegesen vagy feltételezése szerint - rendelkezett a 2003. évi CXXV. törvény (Ebkty.) 8. §-ában meghatározott védendő tulajdonsággal. Így jelen esetben az alperes volt köteles valószínűsíteni, hogy valamely, a fenti törvény szerint védendő tulajdonsága miatt a vele azonos helyzetben lévő személyekkel szemben hátrány érte.
- [30] A munkáltató nem sértette meg az egyenlő bánásmód követelményét. A már többször hivatkozott 17/2008. (IV.30.) GKM rendelet 41. § (2) bekezdés első fordulója szerint a munkahelyi vizsga megkezdésének feltétele a légiforgalmi irányítók esetében a munkahelyi képzés

sikeres teljesítése. A keresetlevél mellékleteihez csatolt képzési terv fejezetének pontja rendelkezik a munkahelyi vizsgára bocsátásról, eszerint a gyakornok munkahelyi vizsgára bocsátását kell kezdeményezni a rendelkezésre álló OJT jelentések és a szintértékelések alapján, ha a gyakornok elérte azt a szintet, hogy önállóan alkalmas a szakszolgálati tevékenység ellátására.

- [31] Az alperes esetében döntés született arról, hogy nem tudta a szükséges ismereteket elsajátítani. Részére is biztosították a legalább szükséges 300 munkahelyi gyakorlati órát, összesen 306 óra képzést kapott. A meghallgatott oktatók egybehangzóan nyilatkoztak arról, hogy hátsó szándék, olyan elgondolás nem vezérelte őket az oktatás megszakítása során, hogy az alperes hátrányt szenvedjen, vagy a vele összehasonlítható helyzetben lévőkhöz képest hátrányos megkülönböztetésben részesüljön. Nem látták annak értelmét, hogy az alperesnek további gyakorlati órákat biztosítsanak, mert nem volt észlelhető a szakmai fejlődés.
- [32] Az alperes a perben azt is állította, hogy a felperes kizárólag tőle követelte vissza a képzés teljes költségét. Ez nem felel meg a tényeknek, a felperes miután az oktatók javaslata alapján megszakította az alperes képzését, neki is felajánlotta annak lehetőségét, hogy a képzési költségből kizárólag az ösztöndíj, illetve a lakhatási támogatás összegét fizesse vissza, azt is részletekben. Az alperes ezt az ajánlatot nem fogadta el, amikor a megállapodás aláírására került volna sor, elutasította az ajánlatot. A felperes kizárólag a lakhatási támogatás és az ösztöndíj összegét kívánta visszakövetelni az alperestől, aki az ajánlatot előbb elfogadta, utóbb elutasította. A felperes törekedett a megállapodás létrehozására, de ez az alperes ellenállása miatt megghiúsult. A bíróság kifejtette, hogy a felperesnek mint 100 %-os állami tulajdonban lévő társaságnak a gazdálkodása átlátható és követhető kell hogy legyen. Nyilvánvaló indok és ok nélkül a képzés költségét nem engedhette el. E körben M.A. helytállóan hivatkozott arra, hogy a munkáltató vezetése és igazgatótanácsa sincs arra felhatalmazva, hogy a képzés összegét indokolás nélkül elengedje. Az alperesnek volt lehetősége a méltányos megállapodás megkötésére, ezzel azonban nem élt.
- [33] Az ügy szempontjából annak nem volt jelentősége, hogy a felperes a perbeli képzést megelőzően, illetve követően milyen szerződést kötött más hallgatókkal, jelen esetben csak az alperessel egyidejűleg felvett személyek voltak összehasonlítható helyzetben.
- [34] A felperes nem tett indokolatlan különbséget az alperes és a többi hallgató között. Az alperes maga is előadta, hogy tudomása szerint két hallgató társa képzését is megszakította a felperes, akikkel sikerült egyezséget kötnie, amit az alperesnek is felajánlottak. A fentiek alapján a munkáltató nem sértette meg az egyenlő bánásmód követelményét, és a jogait nem gyakorolta rendeltetésellenesen.
- [35] A vizontkereseti kérelemmel összefüggésben az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a felperes biztosította az alperesnek a szükséges

gyakorlati órákat, az oktatók és mentoroktatók arra a következtetésre jutottak, hogy a képzést meg kell szakítani. Ezen döntésüket kellően megindokolták, ennek megfelelően nem volt szükség arra sem, hogy a munkáltató megszervezze a légiforgalmi szakszolgálati engedély megszerzéséhez szükséges munkahelyi vizsgát. Összességében kimondható, hogy a felperes nem sértette meg az Mt. 113. § (1) bekezdésében foglaltakat, így az alperes nem mentesülhet a tanulmányi szerződésből fakadó kötelezettségek teljesítése alól.

- [36] Az alperes kérte a felperest a 2011. október 1. és 2011. október 5. közötti időszakra elmaradt ösztöndíj megfizetésére kötelezni. Miután az alperes a képzési költség teljes összegének visszafizetésére köteles, ezen összecszerűség amennyiben járt volna az alperesnek, mindenképpen visszafizetésre kellett hogy kerüljön.
- [37] A bíróság az alperes szakértő kirendelése iránti bizonyítási indítványát elutasította, mivel a pernek nem az volt a tárgya, hogy az alperes alkalmas-e a feladat ellátására. Az oktatását nem egészségügyi okra hivatkozva javasolták megszakítani az oktatók, hanem arra, hogy a követelményeknek nem tud megfelelni.
- [38] Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 4.Mf.680.648/2015/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, az alperest perköltség fizetésére kötelezte azzal, hogy az eljárás illetékét az állam viseli.
- [39] Az ítélet indokolása szerint alaptalanul hivatkozott az alperes a fellebbezésében arra, hogy a felek az általuk megkötött tanulmányi szerződést „szóban és ráutaló magatartással kiegészítették” azzal, hogy a felperes nem fog megtérítési igénnyel élni, amennyiben képesség hiánya miatt szakítja meg az alperes képzését. Az Mt. 113. § (2) bekezdése értelmében nincs jogszabályi akadálya a tanulmányi szerződésben ilyen tartalmú kikötés rögzítésének, azonban adott esetben ilyen megállapodás a felek között bizonyítottan nem jött létre.
- [40] A tanulmányi szerződés pontja szerint a hallgató részéről szerződésszegésnek minősül, ha a jelen szerződés pontjában foglalt kötelezettségeit megszegi, így különösen, ha a jelen szerződés pontjában meghatározott határidőig (2011. november 5.) az egészségügyi alkalmatlanság kivételével bármely okból a szakszolgálati engedélyt nem szerzi meg. A szerződés pontja pedig úgy rendelkezik, hogy „A hallgató szerződésszegése esetén a H. Zrt. mentesül a jelen szerződésben vállalt kötelezettségének teljesítése alól, és ezen túlmenően a ténylegesen nyújtott támogatásnak megfelelő összeg megtérítését követelheti”.
- [41] A másodfokú bíróság a tanulmányi szerződés rendelkezéseivel összefüggésben kiemelte, hogy amennyiben a felek az alperes állítása szerint valóban „akarategységben” lettek volna abban a kérdésben, hogy képességhiány miatt a felperes nem fog az alperessel szemben megtérítési igénnyel élni, úgy nem volt akadálya annak, hogy a tanulmányi szerződésben ezt az egészségügyi okból való lehetetlenüléssel azonos módon rendezzék. A bizonyítás

kötelezettsége az alperest terhelte azon állítás tekintetében, hogy a felperes képességihiány esetén nem követelheti vissza az általa nyújtott támogatásokat, ennek azonban sikerrel nem tudott eleget tenni. K.G. tanúként úgy nyilatkozott, hogy a hallgatók tájékoztatása során elhangzott részéről az, hogy „olyan még nem volt, hogy bárkitől visszakérték volna korábban a képzési díjat (jegyzőkönyv 3. oldal, 2. bekezdés). Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezzel a felperes lemondott volna a tanulmányi szerződés szerint őt megillető, a képzési díj visszakövetelésére vonatkozó jogosultságáról, csupán azt, hogy az alpereséhez hasonló eset korábban nem történt.

- [42] A felperes a tanulmányi szerződést annak pontjában foglaltakra hivatkozással mondta fel, megtérítési igényét pedig a pontban foglaltakra alapította.
- [43] Az alperes az előkészítő iratában előadta, hogy nem vitatja a tanulmányi szerződés pont szerinti tényállás megvalósulását, valamint azt sem, hogy a fejlődése a 300 órás munkahelyi képzés után nem érte el azt a szintet, hogy munkahelyi vizsgára lehetett volna engedni. E körben tehát a felek között nem volt vita, így a bíróság az alperes azon hivatkozása tárgyában folytatta le a bizonyítást, miszerint a gyakorlati képzés során őt az oktatók nem megfelelően értékelték, nem biztosítottak részére többletórát, oktatási feladataikat maradéktalanul nem teljesítették. Ebből adódóan nem volt lehetősége annyi ismeretet szerezni, amennyi a szükséges vizsgához szükséges és indokolt lett volna.
- [44] Az alperes fellebbezési érvelésével szemben az elsőfokú bíróság e tárgyban a rendelkezésre álló bizonyítékokat, tanúvallomásokat és iratokat a Pp. 206. § (1) bekezdés szerint okszerűen, ellentmondásoktól mentesen értékelte.
- [45] A per tárgya nem az alperes légi irányítói munkakör ellátására való pszichológiai alkalmasságának megítélése volt, képzését nem ezzel összefüggő ok miatt javasolták megszakítani, hanem lényegében a szakmai elméleti tudás gyakorlatban történő alkalmazásával kapcsolatos problémák miatt. Ennek megítélése pedig nem pszichológus szakértői, hanem szakmai oktatói kompetenciába tartozó kérdés.
- [46] A felperes az alperesnek is felajánlotta a képzési díj részbeni - a tanulmányi ösztöndíj és lakhatási támogatás formájában kifizetett összesen 2.298.755 forint összegű - visszafizetésének lehetőségét részletfizetés engedélyezése mellett. Az alperes azonban az erre vonatkozó megállapodást nem írta alá, így a saját döntése miatt esett el annak lehetőségétől, nem pedig azért, mert azt részére a felperes nem ajánlotta fel.
- [47] A viszontkereset vonatkozásában az elsőfokú ítéleti döntéssel a másodfokú bíróság egyetértett, helyes indokai miatt azt megismételni szükségtelennek tartotta.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [48] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre kiterjedő hatályon kívül helyezését kérte a keresetet elutasító ítélet meghozatala mellett.
- [49] Az alperes felülvizsgálati kérelme szerint a jogerős ítélet sérti a 2012. évi I. törvény 16. §-át és a 17. §-át. A 2012. évi LXXXVI. törvény (Mth.) 2. § (2) bekezdése szerint az egyoldalú jognyilatkozatra a közléskor hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni, de a (3) bekezdés kimondja, hogy ettől eltérően a 2012. évi I. tv. 16. és 17. §-át az Mt. hatályba lépését megelőzően közzét kötelezettségvállalásra és munkáltatói szabályzatra is alkalmazni kell.
- [50] A másodfokú bíróság ítéletével ellentétben annak nem volt akadálya, hogy a felperes egyoldalúan megállapított belső szabályzatban vagy egyoldalúan kialakított gyakorlat érvényesítésével vállalon kötelezettséget arra, hogy nem fog megtérítési igénnyel élni azzal a hallgatóval szemben, aki azért nem tudta megszerezni a szolgálati engedélyt, mert képességhiányra hivatkozással kizárták a tanfolyamból, vagy emiatt nem engedték vizsgára. Az alperes abban a tudatban írta alá a szerződést, hogy amennyiben azért nem tudja megszerezni a szakszolgálati engedélyt, mert a felperes képességhiányra hivatkozással megakadályozza ebben, anyagi konzekvenciákkal nem kell számolnia. A felperes sem gondolta másképp, hiszen abban volt érdekelt, hogy minél több jelentkező legyen, akik közül ki tudja választani a legalkalmasabbakat. Ennek volt köszönhető, hogy a felperes 450 jelentkező közül szűrhetette ki azt a 9 személyt - köztük az alperest is -, akiket a legalkalmasabbnak talált a feladatra. A felperes magára vállalta annak anyagi kockázatát, hogy ha valakiről menet közben kiderülne mégsem alkalmas a pályára. Amennyiben a felperes a kiválasztás során elkövetett tévedése következményét a jelentkezőkre hárította volna, akkor nyilván nem jelentkezték volna olyan sokan, másrészt a kiválasztottak sem írták volna alá a szerződést, ha nem lettek volna tisztában azzal a gyakorlattal, miszerint a felperes nem érvényesíti a megtérítési igényét azokkal szemben, akik képességhiány miatt utólag kiesnek.
- [51] Amikor a felperes 2011. szeptemberében áttért a másik jogi konstrukcióra, tehát arra, hogy mindent a tanulmányi szerződésben szabályoz, akkor sem írta elő képességhiány esetén a képzési díj megtérítését. Amennyiben nem kezelte volna a megtérítési igény szempontjából elsődleges esetként a képességhiány miatti kiesést, nem valószínű, hogy lett volna sok jelentkező, illetve hogy a kiválasztott személyek közül valaki is aláírta volna a szerződést.
- [52] K.G., M.A. tanúvallomása bizonyította, hogy korábban egyszer sem

éltek a megtérítés igényével, de időközben az új vezetőség szigorítani kívánt a korábbi gyakorlaton.

- [53] A 2012. évi I. tv. 16. § (2) bekezdésére figyelemmel a kötelezettségvállalás a jogosult terhére módosítható, vagy azonnal hatállyal felmondható ha a jognyilatkozatot tevő körülményeiben a közlést követően olyan lényeges változás következett be, amely a kötelezettség teljesítését lehetetlenné tenné, vagy aránytalan sérelemmel járna. A felperes azonban nemcsak nem bizonyította a körülményeiben bekövetkezett lényeges változást, de nem is állította ezt, nem is hivatkozott ilyenre. Nem véletlen, hogy a megtérítési igényt először úgy próbálta érvényesíteni, hogy két oldalú megállapodásba foglalta, amelyet ha aláírt volna az alperes, már nem hivatkozhatott volna arra, hogy a felperes nem volt jogosult az egyoldalú kötelezettségvállalásától elállni. Ez a felismerés vezette a felperest akkor is, amikor 2011. szeptemberében már olyan tanulmányi szerződéseket kötött, amelyekbe belefoglalta, hogy képességhiány miatti kiesés esetén is vissza kell fizetni az ösztöndíj, a vizsgadíj és a lakhatási támogatás összegét.
- [54] A jogerős ítélet egyébként megsértette az Mt. 113. § (2) bekezdését, 4. § (1), (2) és (3) bekezdését, valamint az Mt. 5. § (1) és (2) bekezdését, és a Pp. 206. § (1) bekezdését. A viszontkereset keretében vizsgálni kellett, hogy jelen ügyben a tanulmányi- és a felnőttképzési szerződés elválaszthatatlanul összefügg egymással, és ezért a felnőttképzési szerződés megsértése egyúttal a tanulmányi szerződés megsértését is jelenti.
- [55] Az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a felperes munkahelyi gyakorlati képzésben résztvevő oktatói a 17/2008. (IV.30.) GKM rendeletben foglaltak, valamint e rendelet alapján kiadott képzési tervben rögzítettek maximális betartásával biztosították az alperes oktatását. A bíróság aggálymentesen elfogadta B.J. A. főosztályvezető által írtakat is, mindezek azonban ellentétesek a pszichológiai vélemény összefoglalásában kifejtettekkel.
- [56] A hivatkozott munkahelyi képzési terv pontja kimondja, hogy „minden képzést előítélet és diszkrimináció nélkül kell lebonyolítani úgy, hogy a képzésre jogosultak egyenlő feltételek mellett sajátíthassák el a képzési célkitűzéseket. Az egyenlő feltételek biztosítása érdekében esetenként előfordulhat, hogy egy gyakornoknak felzárkóztató képzést írnak elő, hogy megfelelően elsajátítson valamely ismeretet, vagy ha további gyakorlásra van szüksége.” A felperes az alperesnek csak 306 óra gyakorlati képzést biztosított, míg a többieknek 340 és 400 óra között mozgott az igénybe vett órák száma. Az alperesnek rótták csak fel, hogy 300 óránál még nem vizsgaképes.
- [57] Az alperes az 50 órás, 100 órás, 150 órás és 200 órás értékelést annak rendje szerint aláírta, de sem a 250, sem a 300 órás értékelést nem, mert ilyet nem kapott, tehát 250 órás és 300 órás szintértékelés nem készült, amely önmagában megkérdőjelezi a

bíróság megállapítását, miszerint a felperes maximálisan eleget tett a kiképzési tervben foglaltaknak.

- [58] Amennyiben sem az egyoldalú kötelezettségvállalásra, sem a viszontkeresetre tekintettel nem kellett volna a felperes keresetét elutasítani, akkor annak a rendeltetésellenes joggyakorlás és az egyenlő bánásmód megsértése miatt lett volna helye. A felperes perbeli elismerése szerint megharagudott az alperesre, ezért követelte tőle a nagyösszegű képzési díjat, amit korábban soha senkivel szemben nem érvényesített, és a jövőre nézve írásba is adta, hogy képességhiány miatt eltanácsolás esetén nem fogja érvényesíteni. Jelenleg az alperes az egyetlen ember Magyarországon, akit miután képességhiányra hivatkozással kizárták a légiforgalmi irányító tanfolyamról, a képzési díj megfizetésére kötelezték, ami a rendeltetésellenes joggyakorláson túl az egyenlő bánásmód durva megsértése is.
- [59] A Pp. 206. § (1) bekezdésének sérelmét is állította az alperes azzal, hogy a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve nem jogosítja fel a bíróságot arra, hogy szabadon válogasson a bizonyítékok között.
- [60] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult az alperes perköltség fizetésre kötelezése mellett.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [61] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [62] A Pp. 275. § (2) bekezdés alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül. A Pp. 272. § (2) bekezdés szerint pedig a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, azt, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja.
- [63] A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei tehát a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az erre vonatkozó jogi álláspontját részletesen kifejti, vagyis a jogszabálysértésre való hivatkozását, indokait is ismerteti [1/2016. (II.15.) PK vélemény].
- [64] A jogerős ítélet csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt [Pp. 270. § (1) bekezdés, BH1995.163.]. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében jogszabálysértésként jelölte meg a

keresettel összefüggésben a 2012. évi I. tv. 16. §-át és a 17. §-át, erre azonban a megelőző eljárásokban nem hivatkozott, az egyoldalú kötelezettségvállalással kapcsolatos álláspontját nem fejtette ki, így ezzel a bíróságok nem is foglalkozhattak. Ennek hiányában pedig a Kúriának nem volt módja a felülvizsgálati kérelem ezen okfejtését vizsgálni.

- [65] A bíróságok a bizonyítási eljárás során beszerzett bizonyítékok bizonyító erejét a maguk összességében értékelik, és a per összes releváns körülményére figyelemmel - meggyőződésük szerint - bírálják el, mérlegelik, hogy az egyes bizonyítékok közötti ellentét miként oldható fel [bizonyítékok szabad mérlegelésének elve, Pp. 206. § (1) bekezdés]. E mérlegelés legfőbb korlátja a bíróság indokolási kötelezettsége (Pp. 221. §). A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére, újabb egybevetésére nincs jogi lehetőség, a Kúria csak azt vizsgálhatja, hogy a mérlegelés körébe vont adatok értékelése során a bíróság nyilvánvalóan téves, vagy okszerűtlen következtetésre jutott-e (BH2012.173.). Jelen esetben az eljáró bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése során téves következtetésre nem jutottak, a rendelkezésre álló adatokból ugyanis az a következtetés vonható le, amelyeket ítéleteik tartalmazznak.
- [66] A bíróságok a bizonyítékok mérlegelésével helyesen állapították meg, hogy a munkáltató részéről nem volt olyan magatartás, amely a szerződésszegés tényét alátámasztotta volna [Mt.113. § (1) bekezdés].
- [67] A rendeltetésellenes joggyakorlás körében az alperes az általa állítottakat bizonyítani nem tudta [Mt. 4. § (1) - (3) bekezdés], és nem volt alapos a diszkrimináció körében kifejtett érvelése sem. A bíróságok döntése e körben helytálló volt.
- [68] Ítéleti bizonyossággal megállapíthatóan a felek között a hatályos tanulmányi szerződés módosítására szóban sem került sor, a felperes az abban foglaltak szerint érvényesíthette az igényét. Az alperes részére biztosított mind a visszatérítendő összeg tekintetében, mind a részletfizetés engedélyezésével kedvezményt, amellyel ő nem kívánt élni. Az azonban a felperes terhére nem felróható vagy szerződésszegő magatartás, hogy az alperes által vállalt kötelezettségnek a teljesítését kéri akár teljes összegben is.
- [69] Az, hogy az alperest személyiségjegyei alkalmassá tették a munkakör betöltésére, nem jelenti azt, hogy az oktatók által a gyakorlatban tapasztalt hiányosságok mellett szükségképpen folytatni kellett volna a képzését további gyakorlati órák biztosításával, és ezáltal a munkáltatónak további költségeket okozva.
- [70] Az alperes 60 napon túl [Pp. 272. § (1) bekezdés], a semmisségre vonatkozó megsértett jogszabályhely megjelölése nélkül, kérelmének indokát mellőzve előterjesztett „bejelentése” jelen eljárásban nem volt vizsgálható. A 2/2010. (VI.28.) PK. vélemény 4/a. pontja egyértelműen rögzíti, hogy a bíróságnak csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie, nincs módja a

semmisség megállapíthatósága érdekében hivatalbóli bizonyítást lefolytatni.

- [71] A felülvizsgálati eljárásban a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján meghozott jogerős ítélet vizsgálatára van mód (Pp. 275. § (1) bekezdés). Mivel az alperes az első- és másodfokú bíróság előtt semmisségre nem hivatkozott, így nem ezen, rendkívüli jogorvoslati eljárásban van lehetősége érvelését előterjeszteni, ezért azzal a Kúria érdemben nem foglalkozhatott.
- [72] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [73] Az alperes perköltség fizetési kötelezettsége a Pp. 78. §-ának (1) bekezdésén alapul.
- [74] Az alperes munkavállalói költségkedvezményére tekintettel a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. § alapján.
- [75] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2017. július 5.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, dr. Hajdu Edit s.k. bíró